

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)

52%

Helsingin kaupungin omistusosuus

Toimitusjohtaja	Suvi Rihtniemi
Hallituksen puheenjohtaja	Tatu Rauhamäki
Hallituksen varapuheenjohtaja	Sirpa Hertell
Hallituksen jäsen	Jaana Pelkonen
Hallituksen jäsen	Dennis Pasterstein
Hallituksen jäsen	Mika Helenius
Hallituksen jäsen	Sakari Rokkanen
Hallituksen jäsen	Sirpa Kauppinen
Hallituksen jäsen	Alviina Alametsä
Hallituksen jäsen	Ville Ylikahri
Hallituksen jäsen	Tarja Kantola
Hallituksen jäsen	Antti Aarnio
Hallituksen jäsen	Pekka Sinisalo
Hallituksen jäsen	Hanna Mithiku
Hallituksen jäsen	Kristian Rehnström
Hallituksen varajäsen	Sini Jokinen
Hallituksen varajäsen	Saara Hyrkkö
Hallituksen varajäsen	Tarik Ahsanullah
Hallituksen varajäsen	Sanna Hämäläinen
Hallituksen varajäsen	Ulla Palomäki
Hallituksen varajäsen	Nina Merjola-Repo
Hallituksen varajäsen	Sanna Tuhkunen
Hallituksen varajäsen	Tuomas Rantanen
Hallituksen varajäsen	Aino Tuominen
Hallituksen varajäsen	Samuli Isola
Hallituksen varajäsen	Riitta Ollila
Hallituksen varajäsen	Pasi Liukkonen
Hallituksen varajäsen	Kari Kälviä
Hallituksen varajäsen	Kicka Lindroos
Tilintarkastaja	Leif-Erik Forsberg, JHT, KHT, KPMG Julkishallinnon palvelut Oy

Kuntayhtymän tehtävä

HSL:n tehtävänä on suunnitella ja järjestää toimialueensa joukkoliikennekokonaisuus ja edistää sen toimintaedellytyksiä, vastata Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisesta, vastata toimialueensa joukkoliikenteen markkinoinnista ja matkustajainformaatiosta, hyväksyä toimialueellaan noudatettava joukkoliikenteen taksa- ja lippujärjestelmä sekä liikenteen taksat, vastata matkalippujen tar- kastuksesta, päättää ja hankkia toimialueensa bussi-, raitiovaunu-, metro-, lautta- ja lähijunaliikennepalvelut sekä huolehtia muista viranomaiselle säädettyistä tehtävistä.

Toiminta ja merkittävimmät rapahtumat raportointikaudella

Lippu- ja informaatiojärjestelmä (LIJ2014) -hanke saatiin lähes päätökseen vuoden 2017 marraskuussa, mutta hankkeen viimeisiä töitä siirtyi vielä vuodelle 2018. Käyttöön otettava uusi lippujärjestelmä perustuu kaarimaisiin vyöhykkeisiin. Lippujen hinnoittelu ei enää perustu kuntarajoihin, vaan nykyistä enemmän matkan pituuteen. Kuntien tuki kohdenne- taan säännöllisten käyttäjien kausi- ja arvlippujen hintoihin. Hinnoitteluun vaikuttaa jäsenkuntien tahto subventiotasosta.

HSL:ssä on vuoden 2017 alussa käynnistetty Mobic- digi-hanke, joka tähtää uusien joukkoliikenteen digi- taalisten kuluttajapalveluiden kehittämiseen asiakas- lähtöisesti. Palveluiden kehittäminen jatkuu edelleen vuoden 2018 aikana. Lisäksi yhtiö uudisti suosituksen Reittioppaan täysin helmikuussa 2017.

Liikennepalvelujen kysyntä on jatkanut kasvamis- taan. Vuonna 2017 HSL-alueella tehtiin 374,7 mil- joonaa nousua, mikä on 2,0 % edellisvuotta enem- män. Suhteellisesti eniten kasvoivat matkustajamää- rät HSL:n tilaamassa raitiovaunuliikenteessä, jossa matkustajamäärät nousivat 6,3 % edelliseen vuoteen verrattuna. Helsingin kantakaupungin raitiovaunuli- ikenne kasvaa ennakoitua voimakkaammin.

Metrolinikenteen matkustajamäärät kasvoivat 5,4 % edellisestä vuodesta. Metroliikenne laajeni 18.11.2017

kun metron uusi, Ruoholahden ja Matinkylän välinen osuus avattiin matkustajille.

Uusi liikennepalvelulaki kokoaa liikennepalveluihin liittyvän sääntelyn yhteen lakiin. Lain tavoitteena on ”helpottaa uusien innovaatioiden, digitalisaation ja automatisaation käyttöönottoa sekä liikenne palveluna -käsitteen (Mobility as a Service, MAAS) toteuttamista. Lähtökohtina ovat markkinaehtoinen toiminta ja käyttäjien tarpeisiin vastaavat, laadukkaat, edulliset ja tehokkaasti tuotetut palvelut.” Lain ensimmäinen vaihe tuli voimaan tammikuussa 2017.

Lain toiseen vaiheeseen sisältyy muun muassa puolesta-asointi, jonka myötä asiakas voi luovuttaa kolmannelle osapuolelle oikeuden käyttämiensä lipputuotteisiin tai palveluihin, jotka edellyttävät tunnisteja käyttäjätietojen hyödyntämistä. Liikennepalvelulain toinen vaihe on astumassa voimaan 1.7.2018, mutta puolesta-asointia koskeva säännös vasta 1.1.2019.

HSL valmistautuu liikennepalvelulain vaatimiin muutoksiin ja myyntirajapinnan toteutus on jo käynnistynyt. HSL on käynnistämässä myös liikkumispalveluiden Idea Lab -ohjelman, johon se kutsuu mukaan kaikkia kotimaisia ja ulkomaisia liikennealalla toimivia yrityksiä, organisaatioita ja kehittäjiä ideomaan uudenlaisia liikkumispalveluita. Tarkoituksena on kehittää liikkumispalveluita HSL-alueelle erilaisten pilttien kautta.

Tuloskehitys

Merkittävimmät muutokset talousarvion toteutumiseen aiheutuivat länsimetron liikenteen aloitusajankohdan aiheuttamista muutoksista infra- ja operointikustannuksiin sekä kuntaosuustuloihin. Myös lippu- ja informaatiojärjestelmänhankeen valmistumisajankohta poikkesi talousarviossa arvioidusta ja tästä aiheutui poikkeama talousarviossa arvioituun poistomenoon.

Tilikauden tulos rahoituserien ja poistojen jälkeen oli 2,5 milj. euroa alijäämäinen, kun muutetussa talousarviossa oli varauduttu 54,1 milj. euron alijäämään. Toimintatuotot kasvoivat 2,4 % ja toimintakulut 5,6 % edellisestä vuodesta.

Toimintakate oli 9,0 milj. euroa, 19,0 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuotena. HSL:n toimintakuluista 57,9 % voitiin kattaa toimintatuotoilla, kun tuottoihin ei lasketa jäsenkuntien maksamia kuntaosuuksia.

Vuosikate oli 8,9 milj. euroa, 19,1 milj. euroa edellisistä vuotta vähemmän. Vuosikatteella saatiin lähes

katettua HSL:n poistot, jotka olivat 11,4 milj. euroa, 7,4 milj. euroa alle talousarvion.

Toimintatulot

HSL:n toimintatulot olivat yhteensä 657,2 milj. euroa, 14,5 milj. euroa (2,2 %) yli muutetun talousarvion (642,7 milj. euroa). Toimintatuloista 54,4 % oli lippituloja ja 42,9 % kuntaosuuksia.

Lipputulot

Lipputulot olivat yhteensä 357,7 milj. euroa ja ne ylittivät talousarvion 14,1 milj. eurolla (4,1 %). Edellisen vuoden lipputuloihin nähden kasvua oli 26,3 milj. euroa (7,9 %).

Kuntaosuudet

Kunnat maksavat HSL:n kulut kuntaosuuksina siltä osin kuin niitä ei voida kattaa lipputulolla tai muilla tuloilla. Kuntaosuudet olivat yhteensä muutetun talousarvion mukaiset 281,9 milj. euroa.

Muut toimintatuotot

Muut toimintatuotot, yhteensä 17,5 milj. euroa, koostuvat pääosin valtion tuista, tarkastusmaksutuloista ja liikenneoitsijöiltä laskutettavista matkakorttilaitteista ja taukotilojen vuokrista.

Valtion tuki suurten kaupunkien joukkoliikenteelle oli 4,73 milj. euroa.

Tarkastusmaksutuloja kertyi 4,9 milj. euroa ja niistä kirjattiin luottotappiovarauksiin 1,8 milj. euroa.

Vuokratuottoja kertyi 2,5 milj. euroa.

Toimintakulut

Toimintakuluja toteutui yhteensä 648,1 milj. euroa, mikä jäi 29,7 milj. euroa alle muutetun talousarvion (4,4%). Tästä summasta 21,4 milj. euroa johtui infrahankustannusten arvioitua pienemmästä määrästä. Toimintamenoista 619,3 milj. euroa (95,6 %) oli palvelujen ostomenoja.

Operointikustannukset

Joukkoliikenteen operointikustannukset olivat yhteensä 500,8 milj. euroa, 77,3 % HSL:n toimintakuluista. Säästöjä operointikustannuksissa kertyi muutettuun talousarvioon verrattuna yhteensä 2,0 milj. euroa (0,4 %).

Säästöä syntyi raitioliikenteen (1,8 milj. euroa), ja metrolinjan (3,7 milj. euroa) korvauksista. Toisaalta Länsimetron viivästyminen jouduttiin paikkaamaan vuoden toisella puoliskolla ylimääräisellä bussiliikenteellä, ja bussioveroinnissa talousarvio ylittyi 3,4 milj. eurolla huolimatta talousarviota alhaisemmasta kustannustason noususta.

Infrakustannukset

Infrakustannukset olivat yhteensä 88,4 milj. euroa, 5,2 milj. euroa yli edellisen vuoden, mutta 21,4 milj. euroa alle muutetun talousarvion.

Muut toimintakulut

Muita kuin operointi- ja infrakustannuksia toteutui yhteensä 58,9 milj. euroa.

Ulkopuolisilta hankittavia palvelujen ostoja toteutui yhteensä 30,1 milj. euroa, 4,5 milj. euroa alle talousarvion.

Henkilöstökuluja toteutui yhteensä 20,8 milj. euroa, 0,4 milj. euroa yli talousarvion. Vuoden lopussa HSL:n palveluksessa oli 391 henkilöä.

Vuokrakuluja toteutui yhteensä 4,1 milj. euroa ja aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden kustannuksiin käytettiin 1,5 milj. euroa sekä muihin kuluihin 2,4 milj. euroa. Muut kulut sisälsivät pääosin tarkastusmaksutuloista kirjattuja luottotappioita 1,6 milj. euroa.

Toimintatuottojen ja -kulojen erotuksena syntyvä toimintakate oli 9,0 milj. euroa.

Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoituksen nettokulujen arvioitiin olevan 0,2 milj. euroa ja ne toteutuivat talousarvion mukaisina.

Vuosikate rahoituserien jälkeen oli 8,9 milj. euroa.

Poistot

Suunnitelmapoistot ovat yhteensä 11,4 milj. euroa, ja ne alittivat talousarvion 7,4 milj. eurolla.

Tilikauden tulos ja yli-/alijäämä

Tilikauden tulos rahoituserien ja poistojen jälkeen on 2,5 milj. euroa alijäämäinen, kun muutetussa talousarviossa oli varauduttu 54,1 milj. euron alijäämäväliseen tulokseen. Tilikauden tulos esitetään kirjattavaksi edellisten vuosien ylijäämätileille. Kuntakohtaista kerätyntä ylijäämää käytetään seuraavassa toiminta- ja taloussuunnitelmassa kuntaosuuksia vähentävänä eränä.

Investoinnit

Investointimenot olivat 21,2 milj. euroa vuonna 2017, kun talousarviossa oltiin varauduttu 32,8 milj. euron investointimenoihin. Investointibudjetin alittuminen 11,6 milj. eurolla johtuu LIJ2014 –hankkeen viivästyksistä sekä mm. Asiakkuus ja myynti- ja Joukkoliikenne –hankeryhmiin kuuluvien investointien siirtymisestä tuleville vuosille. Toiminnan ja investointien rahavirta oli tilikaudella 12,4 milj. euroa alijäämäinen.

Rahoitus ja vastuusitoumukset

Maksuvalmius pysyi vuoden aikana hyvänä. HSL sijoitti ylimääräisiä kassavaroja korkorahastoihin vuoden loppupuolella negatiivisten talletuskorkojen välttämiseksi. HSL on tilinpäätöksessä velaton.

Toiminnan riskit ja tulevaisuuden näkymät

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa on vireillä yksi oikeudenkäynti, jossa on HSL:n kannalta merkittävä taloudellinen riski.

Tilikauden aikana ei ole raportoitu muista HSL:n omassa toiminnassa toteutuneista riskeistä, joista olisi aiheutunut (tai aiheutumassa) merkittävää vahinkoa kuntayhtymän toiminnalle.

Länsimetron liikenteen aloittaminen on viivästynyt kaksi kertaa HSL:n talousarvioissa 2016 ja 2017 asetetuista tavoitteista. Länsimetron investointikustannukset kasvoivat huomattavasti suunniteltua korkeammiksi, mikä kasvattaa HSL:ltä vuosittain laskutettavien infrakustannusten määrää ja nostaa osaltaan lippujen hintojen korotustarvetta.

Toiminta- ja taloussuunnitelman 2018 - 2020 mukaisesti HSL:n toimintakulut kasvavat vuoden 2017 tilinpäätöksen 648,1 milj. eurosta vuoden 2020 742,1 milj. euroon eli 14,5 %:lla.

Tulevia suuria infrahankkeita ovat: Raide-Jokeri, Espoon kaupunkirata, Kruunusillat, raitioverkon kehittäminen, länsimetron jatke Kivenlahteen ja Pisara-rata. Näillä kaikilla on suuri merkitys HSL:n talouteen ja lippujen hintoihin sekä kuntaosuuksien määrään.

HSL:n alue laajeni 1.1.2018, kun Siuntio ja Tuusula liittyivät HSL:n jäseniksi. HSL toimii vuonna 2018 yhdeksän jäsenkuntansa alueella.

Ympäristöasioiden hallinta

Helsingin seutu kasvaa kovaa vauhtia. Seudulla ennustetaan olevan vuonna 2050 yli kaksi miljoonaa asukasta ja miljoona työpaikkaa. Seudulla tehdään tuolloin noin 5,7 miljoonaa päivittäistä matkaa.

HSL:n tavoitteena on vähentää lähipäästöjä ja hiilidioksidipäästöjä yli 90 prosenttia vuoteen 2025 mennessä vuoden 2010 tasosta.

Lokakuussa järjestettiin sopimusliikenneitsijöille ympäristöbonustarjouskilpailu, jonka tarkoituksena on maksaa bonusta linja-autoliikenteen hiilidioksidi- ja lähipäästöjen vähentämisestä. Vuonna 2017 päästöjä alentavista toimenpiteistä maksettiin bonusta 1,2 milj. euroa ja viimeisimmän tarjouskilpailun perusteella vuonna 2018 tullaan maksamaan bonusta yhteensä noin 1,0 milj. euroa.

Bussiliikenteen päästöt alenivat tavoitteen mukaisesti

HSL:n ympäristötavoitteissa on edetty suunnitelmiensa mukaan. Bussiliikenteen päästöt alenivat vuonna 2017 asetettujen tavoitteiden mukaisesti kaluston uusitumisen, pakokaasujen puhdistuslaitteistojen sekä biopolttoaineiden käytön seurauksena.

Helsingin ensimmäinen täyssähköbussi lähti liikenteeseen tammikuussa

ePELI -hankkeen kautta HSL-alueelle luodaan uusi innovatiivisten ratkaisujen ja teknologioiden käyttöönoton mahdollistava, määräaikaiseen sähköbussiliikennöintiin perustuva toimintamalli.

HSL:n bussiliikennöitsijöille on tarjottu mahdollisuutta sähköbussien kokeiluun ilman että kokeilu vaikuttaa liikennöitsijän kalustohankintoihin sekä talouteen.

Sähköbussien latauspisteet otettiin käyttöön linjan 55 pääte pysäkillä Koskelassa sekä linjan 23 pääte pysäkillä Ruskeasuolla. Näiden lisäksi rakennettiin latauspisteitä Rautatientorille, Hakaniemeen sekä Malminkartanoon.

Biopolttoainetoimituksiin valmistauduttiin

Vuoden aikana jatkettiin BioSata-hankkeen ”Korkeaseosteisilla biopolttoaineilla hiilettömään kaupunkiliikenteeseen” toteutussuunnittelua.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2017	TA 2017	EROTUS TP-TA	TP 2016
Myyntituotot	360 023	345 299	14 724	333 425
Maksutuotot	0	0	0	0
Kuntaosuudet	281 908	313 345	-31 437	293 838
Tuet ja avustukset	6 065	6 219	-154	5 406
Vuokratuotot	2 469	2 335	134	2 558
Muut toimintatuotot	6 722	6 972	-250	6 505
Toimintatuotot	657 186	674 170	-16 984	641 732
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0
Henkilöstökulut	-20 780	-20 393	-387	-19 638
Palvelujen ostot	-619 328	-647 196	27 868	-586 173
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 540	-1 166	-374	-1 277
Vuokrakulut	-4 059	-5 319	1 260	-3 489
Avustukset	0	0	0	0
Muut toimintakulut	-2 436	-3 776	1 340	-3 102
Toimintakulut	-648 143	-677 780	29 637	-613 678
Toimintakate	9 044	- 3 680	12 724	28 054
Rahoitustuotot ja -kulut	-188	-240	52	-144
Vuosikate	8 856	-3 920	12 776	27 910
Poistot ja arvonalentumiset	-11 363	-18 732	7 369	-9 004
Satunnaiset tuotot	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-2 507	-22 652	20 145	18 906
Poistoeron muutokset	0	0	0	0
Varausten muutokset	0	0	0	0
Rahastojen muutokset	0	0	0	0
Tilikauden yli-/alijäämä	-2 507	-22 652	20 145	18 906

Tase (1 000 euroa)	TP 2017	TP 2016		TP 2017	TP 2016
Vastaavaa			Vastattavaa		
Aineettomat hyödykkeet	42 420	38 733	Peruspääoma	9 230	9 230
Aineelliset hyödykkeet	23 368	17 209	Arvonkorotusrahasto	0	0
Sijoitukset	3 410	3 386	Muut omat rahastot	0	0
Pysyvät vastaavat yhteensä	69 197	59 328	Muu oma pääoma	3 778	9 759
Toimeksiantojen varat	0	0	Ed. tilikausien yli-/alijäämä	70 606	45 720
Vaihto-omaisuus	935	50	Tilikauden yli-/alijäämä	-2 507	18 906
Saamiset	36 526	37 583	Oma pääoma yhteensä	81 108	83 614
Rahoitusarvopaperit	0	0	Poistoero	0	0
Rahat ja pankkisaamiset	86 163	90 728	Vapaaehtoiset varaukset	0	0
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	123 624	128 361	Pakolliset varaukset	0	0
			Toimeksiantojen pääomat	0	0
			Pitkäaikainen vieras pääoma	0	0
			Lyhytaikainen vieras pääoma	111 714	104 074
			Vieras pääoma yhteensä	111 714	104 074
Vastaavaa yhteensä	192 822	187 688	Vastattavaa yhteensä	192 822	187 688

Rahoituslaskelma (1 000 euroa)	TP 2017	TP 2016
Vuosikate	8 856	27 910
Satunnaiset erät	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	0	0
Investointimenot	-21 232	-17 005
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	-12 376	10 905
Antolainauksen muutokset	0	0
Lainakannan muutokset	0	0
Oman pääoman muutokset	0	-4 638
Muut maksuvalmiuden muutokset	7 812	5 109
Rahoituksen rahavirta	7 812	471
Rahavarat 1.1.	90 728	79 352
Rahavarat 31.12.	86 163	90 728

Tuloslaskelman tunnusluvut	TP 2017	TP 2016
Toimintatuotot/toimintakulut (%)	101,4	104,6
Toimintatuotot ilman kuntaosuuksia (%)	57,9	56,7
Vuosikate/poistot (%)	77,9	310
Kuntaosuudet/asukas	225	242
Taseen ja rahoituslaskelman tunnusluvut	TP 2017	TP 2016
Omavaraisuusaste (%)	49,8	52,5
Suhteellinen velkaantuneisuus (%)	12,4	11,8
Lainakanta (1 000 euroa)		0
Investointien tulorahoitus (%)	41,7	164,1
Kassan riittävyys (pv)	48,5	54,0
Quick ratio	1,5	1,7
Current ratio	1,1	1,23